

Sprawozdanie z uroczystości nadania imienia prof. Stefanii Skwarczyńskiej auli na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego

12 grudnia 2025 roku w gmachu Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się uroczystość nadania jednej z auli imienia prof. dr hab. Stefanii Skwarczyńskiej (1902–1988). Wydarzenie towarzyszyło obchodom osiemdziesięciolecia Uniwersytetu Łódzkiego i powstałej wraz z uczelnią z inicjatywy prof. Skwarczyńskiej Katedry Teorii Literatury. To właśnie pracownicy tej jednostki byli pomysłodawcami i głównymi organizatorami uroczystości poświęconej pamięci Pani Profesor. Wsparcia udzieliły im władze rektorskie UŁ i władze dziekańskie Wydziału Filologicznego. W wydarzeniu uczestniczyli: prof. dr hab. Rafał Zarębski, dziekan Wydziału Filologicznego, p. Joanna Olszewska, wnuczka Stefanii Skwarczyńskiej, prof. Antoni Różalski, rektor UŁ w latach 2016–2020 i obecny przewodniczący Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, dyr. Dorota Bartnik, zastępczyni dyrektora Biblioteki UŁ, oraz pracownicy Oddziału Zbiorów Specjalnych BUŁ, a nawet kilkoro dawnych studentek i studentów Pani Profesor. Niemale grono uczestników stanowiły osoby studiujące na kierunku *twórcze pisanie*, który prowadzony jest przez pracowników Katedry Teorii Literatury.

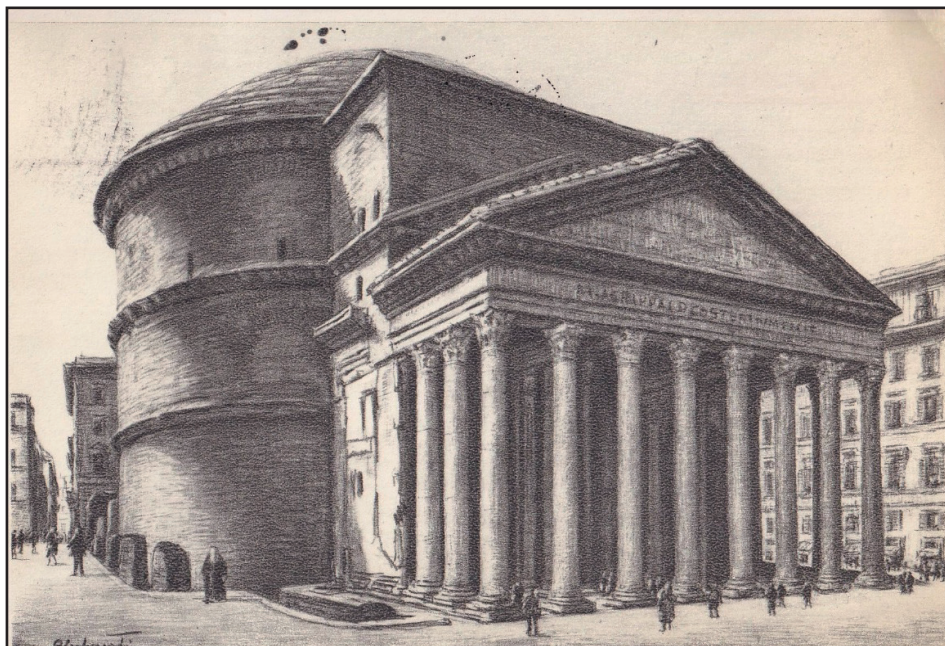
Uroczystość oficjalnie rozpoczęła kierowniczka Katedry Teorii Literatury dr hab. Agnieszka Gawron, prof. UŁ, która po powitaniu gości i krótkim przypomnieniu historii Katedry odczytała listy od rektora UŁ prof. dr hab. Rafała Matery oraz od jednej z pierwszych uczennic i późniejszych wieloletnich współpracownic Profesor Skwarczyńskiej – prof. dr hab. Teresy Cieślukowskiej, kierowniczki Katedry Teorii Literatury w latach 1973–1997. W dalszej kolejności głos zabrali: dr hab. Danuta Szajnert, prof. UŁ, prezentując dorobek naukowy bohaterki spotkania, prof. dr hab. Jarosław Płuciennik,

który przedstawił Panią Profesor jako założycielkę „Zagadnień Rodzajów Literackich”, i dr Irena Hübner, która opowiedziała o pracach nad zgromadzonym w Bibliotece UŁ archiwum naukowym i osobistym Stefanii Skwarczyńskiej. Następnie odbyła się ceremonia odsłonięcia tablicy pamiątkowej, czego dokonali wnuczka Profesor pani Joanna Olszewska i dziekan Wydziału Filologicznego prof. dr hab. Rafał Zarębski. Po części oficjalnej licznie zgromadzeni goście przy kawie, w swobodniejszej atmosferze, długo jeszcze wspominali bohaterkę uroczystości i snuli plany następnych działań podtrzymujących pamięć o niej.

Ryc. 1. Tablica przed aulą im. prof. Stefanii Skwarczyńskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego (fot. Jarosław Płuciennik)

Na tablicy umieszczonej przy wejściu do auli widnieją zdjęcie Stefanii Skwarczyńskiej oraz krótka informacja: literaturoznawczyni i teatrolożka, założycielka pierwszej w Polsce katedry teorii literatury (1945) i czasopisma „Zagadnienia Rodzajów Literackich” (1958). Z niezliczonych zasług, osiągnięć i funkcji Profesor Skwarczyńskiej autorzy tego z konieczności lapidarnego napisu wybrali te, które najtrafniej odzwierciedlają jej wpływ na życie naukowe Wydziału Filologicznego UŁ.

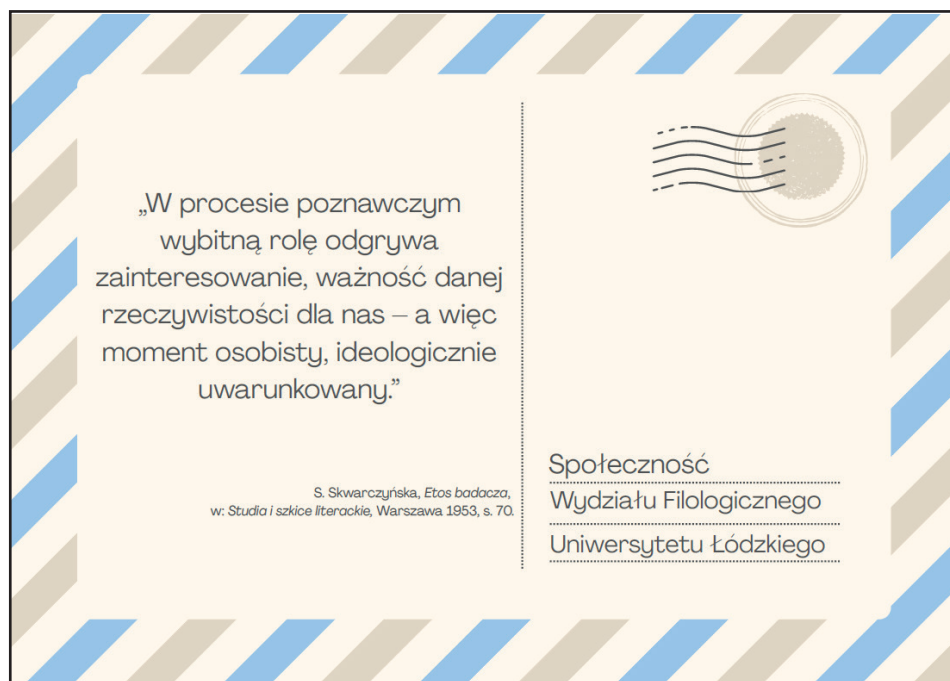
Ryc. 2. Poczтівka należąca do Stefanii Skwarczyńskiej pochodząca ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego

Osobom nieznającym Pani Profesor jej sylwetkę przybliżyła interaktywna wystawa zrealizowana przez studentki i studentów *twórczego pisania*: Charliego Gładysa, Amelię Mesjasz, Julię Pawłowską, Annę Pietraszewską, Alicję Sadowską, Natalię Szczygielską, Przemysławą Śliwę oraz Aleksandrę Zielińską pod opieką wykładowczyń: dr Julii Dynkowskiej, dr Magdaleny Piotrowskiej-Grot i dr Agnieszki Przybyśzewskiej. Wystawa była efektem trwającego pół roku studenckiego projektu „Stefania. Portret zwielokrotniony”¹. Prace nad nim rozpoczęły się od rozmów z osobami,

¹ Informacje o projekcie na stronie Wydziału Filologicznego: www.filolog.uni.lodz.pl/aktualnosci/szczegoly/projekt-stefania-portret-zwielokrotniony?utm_id=97758_v0_s00_e0_tv2_aldemo0jmtmbzl [dostęp: 16.04.2026 r.].

Efekty projektu można znaleźć w serwisie YouTube, na kanale Koła Naukowego Twórczego Pisania Metafora: www.youtube.com/@KNTPMetafora.U%C5%81 [dostęp: 16.04.2026 r.].

które znały Profesor Skwarczyńską, ale polegały przede wszystkim na wielokrotnych, nieprzerwanych nawet w okresie wakacyjnym, wizytach w Czytelni Zbiorów Specjalnych Biblioteki UŁ, w której archiwach znajdują się cała spuścizna naukowa i liczne materiały o charakterze prywatnym, przekazane bibliotece przez spadkobierczynię Profesor Skwarczyńskiej.

Ryc. 3. Rewers pocztówki zaprojektowany w ramach obchodów 80-lecia Katedry Teorii Literatury Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

W wyniku owego uważnego, wręcz wnikliwego wglądu w dostępne materiały (rękopisy prac naukowych, programy i plany wykładów, notatki osobiste, zdjęcia, listy itp.) powstały innowacyjne i różnorodne prace prezentujące wybrane wątki życia i działalności badawczej bohaterki projektu. Studenci i studentki przygotowali m.in. audio-historie o Stefanii Skwarczyńskiej, stworzone dzięki wywiadam z osobami, które ją pamiętają. Każda z tych opowieści dotyczyła bardzo prywatnych i wyjątkowych przeżyć lub wspomnień związanych z Panią Profesor. Uczestniczki i uczestnicy projektu na każdym piętrze budynku będącego siedzibą Wydziału Filologicznego umieścili autorские plakaty z rekwizytami reprezentującymi poszczególne opowieści, a kojarzącymi się z prof. Skwarczyńską — by zachęcić osoby studiujące i pracujące w tym gmachu

do zapoznania się z „portretem wielokrotnionym” uczonej. Wystarczyło więc zeskanować kod QR na znalezionym plakacie, żeby móc odsłuchać fragment wywiadu. Na wystawie można było obejrzeć także duże plakaty przedstawiające artystyczną wizję gabinetu Pani Profesor. Zostały w nich uwzględnione symboliczne przedmioty odzwierciedlające jej codzienne zachowania oraz charakter.

Drugą, równie istotną część projektu stanowiła interaktywna książeczka. Na podstawie niektórych opowieści osób pamiętających prof. Skwarczyńską powstały animacje przedstawione dzięki technologii AR (rzeczywistość rozszerzona). Każda historia w książeczce opatrzona została zdjęciami archiwalnymi oraz ilustracjami, które po zeskanowaniu odsyłały do wyjątkowych animacji stworzonych przez uczestników i uczestniczki projektu. Opracowano również zestaw trzech pamiątkowych pocztówek zaadresowanych do „Społeczności Wydziału Filologicznego UŁ”, na których odwrocie znalazły się cytaty z najważniejszych dzieł prof. Skwarczyńskiej.

Ryc. 4. Pocztówka należąca do Stefanii Skwarczyńskiej pochodząca ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego

Ryc. 5. Rewers pocztówki zaprojektowany w ramach obchodów 80-lecia Katedry Teorii Literatury Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Łódzkiego

A oto co na temat swojego niezwykłego doświadczenia powiedzieli sami autorzy *Stefanii. Portretu wielokrotnionego*:

Gdy zgłaszaliśmy się do udziału w tym projekcie, nikt z nas tak naprawdę nie wiedział, na co się pisze. Nazwisko Stefanii Skwarczyńskiej, polskiej literaturoznawczynie i teoretyczki teatru, pojawiało się na różnych zajęciach, ale nie zwracało naszej szczególnej uwagi. Ot, kolejna uczona wśród wielu teoretyków literatury. To był pierwszy portret Stefanii Skwarczyńskiej, jaki poznaliśmy – literaturoznawczynie z niezwykle długimi tekstami, pisanymi zawiłym językiem. Okazało się jednak, że mamy do czynienia z postacią wielowymiarową, że całe jej życie było niezwykle.

W trakcie przeglądania w archiwum dokumentów związanych z badaczką, odkryliśmy inny portret Profesor: dystygowaną i surową promotorkę, osobę, która dla nauki poświęciła wiele. Z kolei, gdy zaczęliśmy przeprowadzać wywiady z tymi, którzy Panią Profesor znali osobiście, szybko stała się Stefanią – kobietą ciepłą i szczodłą. Kobietą o legendarnym poczuciu humoru. Naukowczynią, ale też matką, która dla dobra swoich dzieci sprzedała całą rodzinną zastawę. Przełożoną, która na święta samodzielnie wybierała prezenty i wypisywała życzenia dla swoich pracowników. Bywała dumna i wyniosła, ale także ciepła i zabawna. Była pełna sprzeczności – była autentyczna.

Dopiero gdy zebraliśmy te wszystkie elementy, ujrzeliśmy bardziej kompletny portret Stefanii Skwarczyńskiej: portret zwielokrotniony, różny w zależności od tego, z której strony na niego patrzymy. Mimo że nikt z nas nie poznał Pani Profesor Stefanii Skwarczyńskiej osobiście, to czujemy się jak jedni z jej wychowanków.

Te słowa, to wielomiesięczne zaangażowanie naszych studentów i studentek, a także fakt, że licznie przybyli goście po zakończeniu części oficjalnej jeszcze długo rozmawiali o Pani Profesor, są najlepszym potwierdzeniem, że uroczystość była ważna i wzruszająca nie tylko dla pracowników Katedry Teorii Literatury UŁ.

IRENA HÜBNER

 <https://orcid.org/0000-0001-5738-1578>

Uniwersytet Łódzki

e-mail: imhibner@gmail.com